

● شەتەلدىڭ ايگىلى ادهبىي تۋىندىلارنىان تاڭدا مالىلار ●

مۇكەننىيا كىرانىدە

بالزاك (فرانسىيا)

شىنجياڭ اسەمونەر - فوتوسۋرەت باسپاسى

شەتەلدىك ايگىلى ادەبىي تۋىندە
تاخداماللىار

هۆگەنيا گرانده

بالزاك

شىنجاڭ اسەمونەر - فوتوسۋرەت باسپاسى

本书根据中国少年儿童出版社 2000 年 12 月第 1 版第 1 次
印刷版本翻译出版。

责任编辑: 卡哈尔·伊斯拉木江

责任校对: 古丽

美术编辑: 阿扎提·巴拉提
叶尔江·铁流

审 定: 卡哈尔·伊斯拉木江

世界经典文学作品赏析

欧也妮·葛朗台 (哈萨克文)

拉扎提 译

新疆美术摄影出版社出版

新疆新华书店发行

新疆新华印刷厂制版

新疆新博文印刷有限公司印刷

2009 年 8 月第 1 版 2009 年 8 月第 1 次印刷

开本: 787×970 毫米 1/32 印张: 6.5

ISBN 978-7-5469-0052-0

定价: 7.50 元

بۇل كىتاب جۇڭگو جاسوسپىرىمدەر باسپاسىنىڭ 2000 - يىلى جەلتوقسان ئېيىنىڭ باسپاسى
ئېيىنىڭ باسپاسىغا ساي ئۆزلىرىنىڭ باسپاسى.

جاۋابى رەداكتور: قاھار ئىسلامجان

مۇقاپاسىن جوبالاعان: ازات بولات ۋلى
ەرچان تىلەۋ ۋلى

جاۋابى كوررەكتور: مۇلى
قاھار ئىسلامجان ۋلى

شەتەلنىڭ ايگىلى ادەبىي ئۇنىۋېرسال ئاڭدا ماللار

هۆگەنيا گرانده

شىنجاڭ اسمونەر - فوتوسۋرەت باسپاسى باستىردى

شىنجاڭ شىنخۇا كىتاب دۇكانى تاراتتى

شىنجاڭ شىنخۇا باسپا زاتىدىن بەت جاسالدى

شىنجاڭ شىنخۇا باسپا شەكلى سىرتىدىن باسپاسى

2009 - يىلى تامىز، 1 - باسپاسى 2009 - يىلى تامىز، 1 - باسپاسى

فورمانى: 787×970 1/32 باسپا ئاباى: 6.5

ISBN978-7-5469-0052-0

باغلىقى: 7.50 يۋان

رەداكسىيادان

هەرتەدەگى ۇلاعاتتى ادامدار : ادام بالاسى ومىرىندە ءجۇز مىڭ شاقىرىمداپ جول ءجۇرىپ ، ون مىڭ دانالاپ كىتاپ وقۇ كەرەك دەگەندى اۆىز جاپپاي دارىپتەپ كەلگەن ەكەن . بۇل نەنى ءۇعىندىرادى ؟ بىز شە بۇل ادامداردىڭ ۇزاق سالقار ءومىر ساپارىندا تار جول ، تايىاق كەشۋلەر كەشە ءجۇرىپ ، نە ءبىر قىيىندىقتى باستان كەشۋىن ، بىر-لىمىدىك قابىلەتتىن ءوسىرۋ جولىندا كوپتەپ كىتاپ وقۇىن مەڭزەسە كەرەك .

قازىرگى مىناۋ دامىعان قوعامدا ءجۇز مىڭ شاقىرىم-داپ جول ءجۇرۋ وتە وڭاي شارۋاغا اينالدى . ويتكەنى ، قاتىناس قاي - قاي جاعىنان دا قولايلى بولدى . ەل ءششىن ارالاعاندى بىلاي قويغاندا ، شەتەلدەرگە شىعۋدا كۈندەلىك قالىپتى ءستىڭ بىرىنە اينالدى .

ال ءبىر ادامنىڭ ومىرىندە ون مىڭداپ كىتاپ وقۇى مۇمكىن بە ؟ مۇمكىن دەگەن كۈننىڭ وزىندە دە بۇل وڭايىغا سوعاتىن شارۋا ەمەس . ءبىز قانشاما كۈش ۇزدىكتىرىپ كوپ كىتاپ وقىساق تا ، كۈن سايىن بىىكتەپ وتىرعان «كىتاپ تاۋىنىڭ» ءبىر قوينىۋىن دا ءومىرى ارالاپ بىتىرە

المايمىز ؛ كۈن سايىن تەرەڭدەپ وتىرعان «كىتاپ تەڭىزدە-
نىڭ» ارعى تەرەڭ شۇڭەتىنە دە ءبىر ءومىر بويلاي الماي-
مىز . ويتكەنى ، ءار كۈنى دەرىلىك قىرۋار كىتاپ باسپادان
شەئادى ، سونىمەن «كىتاپ تاۋى» بىيىكتەپ ، «كىتاپ تە-
ڭىزى» تەرەڭدەي بەرەدى . كىتاپ اتاۋلىنىڭ ءبارىن وقى-
عاندى قويىپ ، بارشا كىتاپنىڭ تاقىرىبىن وقىپ ءبىتىرۋ-
دىڭ وزىنە دە ءبىر ادامنىڭ قۇمىرى جەتپەيدى . ەندەشە ،
بالتانىڭ سابىنداي قىسقا عۇمىردا كورىنگەن كىتاپنىڭ
ءبارىن وقى بەرمەي ، سونىڭ شىندەگى تاڭداۋلى ءارى
باعالى كىتاپتى قالاي تاڭداپ ، سۈرىپتاپ وقۇ كەرەك دە-
گەن ماسەلەگە ءبىزدىڭ بەرەر جاۋابىمىز مىناۋ : بىرىنشە-
دەن ، كىتاپتى قاچەتكە قاراي تاڭداپ وقىرلىق بىلىمگە
كەنەلۋ كەرەك . وسى نەگىزدە كىتاپتى سۈرىپتاپ ءارى
كوپتەپ وقۇعا قول جەتكىزۋ ءتيىس . ەكىنشىدەن ، وقىعان
سول كىتاپتان ءوزىنىڭ ءومىر امالياتىنا ۇيلەسەتىن ءار
الا ءبىلۋ ءارى ونى قولدانا ءبىلۋ كەرەك .

از ۋاقىتتا كوپ كىتاپ وقۇداي وسى ماقساتقا جەتۋ
ءۇشىن ءبىز «شەتەلدىڭ ايگىلى ادەبىي تۈنىدىلارىنان تاڭدا-
مالىلاردان» 40 روماندى بىرىكتەپ ءارى ونى ئىشامداپ
سىزدەرگە اۋدارما نەگىزىندە ۇسىنىپ وتىرمىز . مۇندا ءار
كىتاپ اۋتوردىڭ قىسقاشا تارىخىنان ، ءتول شىعارماننىڭ
قىسقارتىلعان نۇسقاسىنان ، سونداي - اق شىعارماغا (ءتۈپ

نۇسقاغا) تالداۋدان قۇرام تاپقان ، ونىڭ كەيىبىرى كلاسسىك
ۈزدىك شىعارما دا ، كەيىبىرى دارا ەرەكشەلىككە يە ايگىلى
تۇنىدى . ال كەيىبىرى سول اۆتوردىڭ شىعارمالارى ئىشىندە .
گى سۈبەلى دە ۋاكىلدىك سىپاتتى تۇنىدى .

سز مەيلى قاي ەبىرىن وقماڭىز ، دۇنيەگە ايگىلى
جازۋشى ومىرىمەن ، شىعارماسىنىڭ جالىپى تاريحي ارتقى
كورىنىسىمەن ، سونداي - اق شىعارمانىڭ وزىمەن تانىسا .
سز ، سول ارقىلى كوز اياڭىزدى كەڭىتىپ ، ادەبىي ورە .
ڭىزدى ەوسىرىپ ، بىلىمدىك جاقتان تىڭ بەلەسكە كوتەردە .
لەسىزدە ، ەبارىن وقىپ بولغان شامادا ەوزىڭىزدى اۋەلگە .
دەن وزگەشە ەبىر ادامعا اينالغانداي سەزىمگە كەنەلەسىز .
ەبىز وسى جۇيەلى كىتاپتاردى شىعارۋدا ونىڭ اۋەلگى
مازمۇن ەرەكشەلىگىنەن اۋا جايىلماۋدى ، ەتۈپ نۇسقاسى .
نىڭ تولىق مازمۇنىن ساقىتاۋدى ەارى ونىڭ اۋەلگى كور .
كەمدىك قۇنىن جويماۋدى نەگىز ەتتىك . وسى جولدا ەلدە .
مىزدەگى ايگىلى مامانداردى ۇسىنىس ەتىپ ، بەينە يىنەمەن
قۇدىق قازعانداي كىتاپتى بارىنشا نىقىشامداپ ، وعان ادەبىي
مازمۇن جانە كوركەمدىك باعىشتاۋعا بارىنشا كۇش سال .
دىق . وسى ەبىر ماشاحاتتى شارۋانى اداقتاۋعا كوپ ۋاقت
ەارى قاجىر - قايرات جۇمسادىق . وسى ورايدا ەبىز ەسەلى
ەڭبەك سىڭىرگەن سول مامان - وقىمىستىلارعا شىن
جۈرەكتەن العىس ايتامىز .

هگەر وسى كىتاپتارىمىز وقىرماندارىمىزغا ازدا بولسا
ءبىلىم ، ءومىر كۈندەرىنە وزىندىك كورىك ، ءمان باغىش-
تاي السا ، توبەمىز كوككە جەتتى ، كوزدەگەن كومبەگە
ىركىلىسىسىز ىلىندىك دەرەدىك . مۇنىڭ تورەلىگى ، ارىنە ،
وزدەرىڭىزدە .

اۆتۈر تۋرالى

بالزاك (1799-1850) — 19-ئاسىردا فرانسىيە-
نىڭ رەئالىستىك ۋلى جازۇشىسى . 1816-يىلدىن 1819-
يىلغا دەيىن زاك ئىلىمىن ۋىرەنىپ ، پارىج ۋنىۋەرسىتە-
تىدە ادەبىيەتتەن باكالاۋرلىق ئاتاققا قول جەتكىزەدى .
بالزاكنىڭ باستاپقى شىعارمىلارنىڭ بىرى —
«كرومۋەل» تراگىدىيىسى (1820) . ۋل 1822-يىلدىن
1825-يىلغا دەيىن «تۈرلى لاقاپ ئىپەن سەگىز رومان
جاريالىدى . بۇلاردىن جەكەلەگەن شىنشىل قۇبىلىستار كەز-
دەسكەنمەن ، جاساندىلىق باسىم ەدى . جازۇشنىڭ قىلام
قۋاتىن تۇغىشى تانىتقان — «شەگىرەن بىلغارى» رومانى .
بالزاكنىڭ توقسان شىعارماسى ەنگەن «ئادام كومەدىيىسى»
«ۋش تومغا بولىنەدى . بالزاكنىڭ سۋرەتكەرلىگى ۋنىڭ
«نەكە فەيزىۋولۇگىيىسى» ، «كوپسەك» ،
«گورىۋ ئاتى» ، «ۋگەنىيا گرانىدە» ، «جوعالىغان
ارمان» ، «ئۆسىنگەننىڭ بانكىرلىك ۋىيى» ، «جەزۋكشە-
لەردىڭ ساۋلەتى مەن قاسىرەتى» ، «شارۋىلار» سەكىلدى
شىعارمىلارنىڭ انىق كۆرىنەدى . بۇل تۋنىدىلارنىڭ جازۇشى
فرانسىيە قوعامىنىڭ ۋتۈرلى توپتار مەن ئادىمدارنىڭ كۆر-

كەم شەجرەسىن ، مەنەزدەر ، ئىلاستار ، بايلانستار ، قاينى-
شېلىقتار تارىخىن ، ھەممەت ۋە مىردىڭ اقيقاتىن جان-جاڭ-
تى اشقان . بۇرچىۋازىلىق قوعامدى دەندەگەن دەرتتى ەگ-
جەي-تەڭجەيمەن الپ تولىق كورسەتكەن . ونىڭ شىعار-
مالارىنىڭ كۆپتەگەن كەيىپكەرلەرى تىۋىتىك جىناقتاۋىش-
لىق سىپاتقا يە . سولاردىڭ قاتارىندا ساراڭ گراندى سەكىل-
دى تۇلعالاردى اتاۋعا بولادى . «ئۆگەنبا گراندى» ونىڭ
ۋاكىلىك سىپاتتى شىعارماسى ەسەپتى .

سوميوردا ات-اتاعى بار گرانده ميرزانى ءباز بىرەۋلەر گرانده شال دەسەدى . شەلەك-كۈبى قۇرساۋلايتىن اجەپتاۋىر اۋقات-تى وسى ادام حات-ساۋاتى بار ، ەسەپكە دە جۇيرىك جان ەدى . 1789-جىلى فرانسىا رەسپۇبلىكاسى سوميوردا ءدىنى ۇيىمنىڭ دۇنيە-مۈلكىن باسەكە ساۋداغا سالعان تۇستا ، قىرىقتى ەندى عانا القىمداغان ول قالتالى ءبىر تاقىتاي ساۋداگەرىنىڭ بىكەشەن قولىنا قوندىرىپ الپ ەدى . گرانده نازاقشا جانە ايەلىنىڭ جاساۋلارىن ، ەكى مىڭ التى لۋىستى الپ رايوندىق ۇكىمەتكە جۈنەدى . قاينى اتاسىنان تۇسىرگەن ءتورت ءجۈز لۋىستى مەملەكەت يەلىگىندەگى مۈلىكتىڭ باسەكە ساۋداسىن باقىلايتىن ، قاباعى تۈكسىگەن ءبىر رەسپۇبلىكاشىغا تارتىۋ ەتتى دە ، زاڭدى ءارى ارزان باعادا ، —قاي ءبىر دۇرىس جولمەن ءبىتىردى عوي دەيسىڭ ، — ءوزى تۇرغان ولكەدەگى ەڭ ماۋەلى ءجۈزىم باقشاسى مەن ءبىر كۈنە موناستىردى جانە بىرنەشە بولىك اتىزدى ساتىپ الدى . جالپى سوميور تۇر-ەنىدارىنىڭ توڭكەرىستىك جىگەرى جاسىق بولعاسىن با ، ويدا-جوقتى گرانده شال ءورشىل ، وتان سۇيگىش ، رەسپۇبلىكاشى ، جاڭا يدەيالى ادام بولىپ شىعا بەردى . ال ، شىندىعىنا كەلگەندە ، وعان ءوزىنىڭ ءجۈزىم باقشاسى-

نان باسقاسى ۋېر تىن ەدى . ول سوميور رايونى اكمىشد-
لىگىنىڭ جورالىغىنا تاغايىندالدى ، سونمەن سىپايلىغى-
مەن ساياسي مەن ساۋدانىڭ كوزىنەن بىردەي ۋوتتى . سا-
ياسى جاقتا ول فرانسىيا بۇرجۇازىيالىق توڭكەرىسىنىڭ اقسۇ-
يەكتەرىن قورعاشتاپ ، سەرگەلدەڭ بولغانداردىڭ ۋي-مۇل-
كىن باسەكەمەن ساتۋعا ۋتس-تىرناغمەن قارسى بولدى .
ال ، ساۋدا جاعىندا رەسپۇبلىكا ارمىياسىنا ۋېر-ەكى مىڭ
كۇبى ۋجۇزم شارابىن سىعا بەرىپ ، ەسەسىنە بەلگىلى ۋېر
ايەلدەر موناستىرىنا قاراستى شۇرايلى جايلىمدى وزىنە قارا-
تىپ الا قويدى . اسلىنىدە بۇل ەڭ سوڭىنان باسەكەگە
تۈسەتىن شارۋاشلىق ەدى . ۋكىمەت بىلەپ تۇرغان زاماندا
رايون باستىعى بولپ ، جۇمىسقا شوگەلدىگىن تانىتتى .
ۋجۇزم باغىنىڭ ۋتۈسىمى دە مول بولدى . ال ، يىمپەريا
كەزىندە ول گرانده مىرزا اتاندى دا جۇرە بەردى . ناپولەون
رەسپۇبلىكاشلىدارعا ۋيىي قويمادى . ۋناتى اقسۇيەك ۋارى
پومەششىك بىرەۋدى — كەيىن كەلە يىمپەرياننىڭ بارونى اتاد-
غان بىرەۋدى ۋمانساپقا قويامىن دەپ ۋجۇرپ گراندهنى
قويدى ، ويتكەنى ول كەزىندە ” قىزىل بورىك “ كىگەن
توڭكەرىستىك پارتىياننىڭ ادامى سانالدى . گرانده اكمىشد-
لىك ۋمانساپىنان ايرىلغانىنا زارەدەي دە وپىنغان جوق .
قالانىڭ يىگىلىگى ۋۇشىن دەپ كەزىندە ول ەلگە ، ۋوز
ۋيىنىڭ اتىزدارىنا تۇرا اپاراتىن داڭغىل جولدار تارتقىز-

عان . ونىڭ قورا-جايى دا جەر ولشەۋ كەزىندە وتە ارزانغا توقتادى . ونىڭ باجىسى دا بار مەن چوققىڭ اراسىندا عانا بولدى . ونىڭ مانساپتى ورنىنان بوساۋى 1806-جىلىدىڭ ەسى ەدى ، سول جىلى گرانده 47 دە ، ايەلى 36 دا ، ال ، زاڭدى ماحابباتىنىڭ تۋىندىسى — جالعىز قىزى 10 جاستا بولاتىن . مانسابىنان ايرىلعان جۇدەۋ باس جاندى جاراتۋشى جۇباتايىن دەدى مە ، قايدام ، سول جىلى قاينى ەنەسى دە . لا . گۇدىنيە خانىمىنان ، ايەلىنىڭ ناعاشى اتاسى دە . لا . بەرتەليەر مىرزادان ، ەڭ اياغى ناعاشى اپاسى جاندىەر حا-نىمداردان ءۇش بولىك مۇرا الدى ، مۇرانىڭ ەسەبىنە سان جەتپەستەي ەدى . اقشانى جانىنا بالاغان وسى ءۇش كارىنىڭ ءومىرى اقشا جيۋمەن ءوتتى . ونىڭ يگىلىگىن وڭاشادا كورىپ ، كوز سۋارۋدان اسپادى . دە . لا . بەرتەليەر قارىا قارجى جۇمساۋدى بەيىەرەكەت توگىپ-شاشۋ دەپ ءبىلدى . ول ءۇشىن اقشادان ءلازاتتانۋدى جوعارى ءوسىمدى قارىز بەرۋدەن دە ءتىمدى دەپ قارادى ، سونىمەن گرانده مىرزا وسى ولكەدەگى ” باجىنى ەڭ كوپ تاپسىرعان ” ادامعا اينالدى . ول 5000 ار (ءبىر ار 100 شارشى مەترگە بارابار) اينالاسىنداى ءجۈزىم باعىن يگەرىپ وتىر . ءتۈسىم جاقسى جىلدارى جەتى-سەگىز ءجۈز كۈبى شاراپ اشىتادى . ونىمەن قويماي قولىندا تاغى ون ءۇش تاقتا اتىزى ، ءبىر كۈنە موناستىرى بار . موناستىردىڭ ەسىك-تەرە-

زەسى ، ئىپتى ئۇستى اينەكتەرىنە دەيىن بىتەلىپ تاستال-
 ەان . بۇلاي بولغاندا ەارى اقشا ۇنەمدەۋگە ، ەارى ولاردى
 توزدىرماي ۇستاۋعا بولاتىن . قالا بەردى ، ونىڭ تاعى دا
 127 ار كەلەتىن جايلىمى بار . ونداعى ۇش مىڭ ۇتۇپ
 سايالى تەرەك 1793-جىلى وترىزىلغان . ونىڭ ۇزى
 تۇرغان ۇيى دە جەكەلىك مەنشىگىندە ، بۇل —
 كىم-كىمگە دە كورىنەۋ تۇرغان بايلىق قوي ! ال ، اقشا
 جاعىنا كەلەندە ەكى-اق ادام عانا ونىڭ ەسەيىن شەت جاعالاپ
 قانا بىلەدى . ەبرى — گرانده مە-مرزا ۇشەن جوعارى
 ۇسىمدى قارىز بەرۋگە جاۋاپتى ، الەۋمەتتىك كۋالاندىرۋ-
 شى كرىۋسەر مىرزا ، ەندى ەبرى — سوميورداغى ەڭ
 داۋلەتتى بانكىر — دە . گراسەن مىرزا . بۇكىل سوميوردا
 گرانده مىرزانىڭ جەكەلىك التىن قامباسى بار دەگەنگە
 سەنبەيتىن ادام جوق . التىن لۋيىستى دەستەلەپ جىيىپ
 تاستاعان قۇپيا بولمە وندا قالايىدا بار دەپ ۇعاتىن . توبەگە
 دەيىن تىرەلگەن كەسەك التىنداردىڭ سارعىش ساۋلەسىمەن
 شۇاقتاپ ، ول تالاي ۇتۇندى وڭاشا قىزىقتاۋمەن وتكىزبەدى
 دەيسىڭ بە ؟ ! تەڭگەدەي جالتىراغان شالدىڭ جانارىنا قا-
 راپ-اق اناۋ قاراۋ بايلار بۇل كۇماندارىنا شۇباسىز سەنە
 تۇسەتىن . ۇز باسى سىلاسىمدى جان ەدى ، ايتا بەرسەك ،
 مۇنىڭ ۇزى ەشقاشان وزگەگە قارىزدار بولمايتىن ادامنىڭ
 زاڭدى ۇقىعى دا ەدى . كۇبى قۇرساۋلاعىش ، اعىلەسكەر

باغبان اتانغان ول يىلغى ونىمىنەن مىڭ كۇبى نەمەسە
 بەس ءجۇز كۇبى شاراپ الاتىنن استرونومنىڭ دالدىگىد-
 دەي دالدىكپەن مەجەلەي دە بىلەتن . ول وراي اتاۋلىنى
 قولدان جىبەرگەن جان ەمەس ، اراق كۇبىلەرى اراقتان
 قىمباتتاپ كەتكەن تۇستا كۇبى ساتۋمەن بولادى دا ، ارەين
 ۇراعا تىعپ تاستايدى . ال ، اراق كۇبىسىنىڭ ءبىرى
 2000 فرانككە جەتكەندە عانا ونىسن جارق ەتكىزىپ شىعا-
 را قويادى . بۇل تۇس دال ساۋداگەرلەر ءار كۇبىسىن 100
 فرانكتەن باياعىدا ساتىپ بولغان كەزىنە تۇرا كەلەدى . پايدا
 تۇسىرۋگە كەلگەندە گراندىنى باس سالعالى تۇرغان جولبا-
 رىس نەمەسە اۋىزى ارانداي اشلىغان ايداعاردىڭ ءوزى دەر-
 سىڭ ؛ ول شوكة ءتۇسىپ جاتا قاراپ قاقپانغا تۇسەر ولجا-
 سىن ۇزاققان-ۇزاق باقىلايتىن دا ، سوسىن تاپ بەرەتن ،
 ءتۇپسىز قۇدىققا ۇقساپ اقشا دەگەندە قىلچىتا بەرەتن .
 سوڭىرا دەنەسى بۇلىتلىق-بۇلىتلىق بوپ تويات تاپقان جىلان-
 نان اۋماي مارعاۋ تارتىپ ۇيىغا كەتەتن . سەن ول قا-
 سىڭنان ءوتىپ بارا جاتقاندا وعان سۇيىنبەي ، ونى قۇرمەت
 تۇتپاي ، ءتىپتى ودان سەسكەنبەي كور ، داۋ جوق ونى
 كورىپ قىم-قۇت سەزىم كەشىپ ، جان الەككە تۇسەسىڭ .
 مەيلى بازاردا نەمەسە كەشكىسىن قىسىر كەڭەستە بولسىن ،
 ونىڭ اتى اتالماي قالمايدى . ساۋداگەرلەردىڭ نەمەسە كەر-
 ۋەن ساراي قوجايىنىنىڭ الدەبىر قىر ادامىنا : ” مىرزا ،

ءبىزدىڭ جەردە بايلىعى نەشە ءجۇز مىلليونداپ سانالاتىن داۋلەتتى شاڭىراقنىڭ ءوزى ەكەۋ ، ۇشەۋ عانا ، اسىرەسە گرانده مىرزانىڭ ءوزى دە بايلىغىنىڭ ەسەبىنە جەتكەن جان ەمەس “ دەگەندى ماساتتانا ايتىپ تۇرعانىن تالاي ەستىگەندە مىز بار . كەيدە پارىجدىكتەر روسسەردا ۇلەتى نەمەسە رافا . يەل مىرزا تۇرالى ايتا باستاسا ، سوميورلىقتار بۇل ەكەۋى دە گرانده مىرزا سياقتى اقشالى ما دەپ سۇرايتىن . اگارا . كىم پارىجدىكتەر مىرس ەتىپ كەكەتىپ ، ءوز ويلارىن تياناقتاي تۇسەر بولسا ، ولار ءبىر-بىرلەرىنە قاراپ باستا . رىن شايقاساتىن دا ، شۇبالانغان كۇيى قالا بەرەتىن . گراندەنىڭ قىبرى-جىبرىنا دەيىن ءمانسىز بولمايتىن ، قالاي . دا ، ءوز دەگەننى بولعۇزباي تىنپايتىن ادام . ونىڭ ءسوزى ، كىيىنسى ، قول ءىشاراتى ، ءتىپتى كوز الارتقانى دەگەننىڭ ءبارى جەرگىلىكتى ەلدىڭ جارعىسىنا اينالىپ كەتىپ ەدى . وعان ءساپ سالىڭقىراغان ەل — قۇددى جاراتىلىس تانۋشى عالمىنىڭ جانۋاردىڭ تابىعى قاسىيەتىن زەرتتەگەنى سياقتى — ونىڭ قىلت ەتكەن قوزعالىسىنداعى سابىرلىق پەن سىر الدىرماس سارىازدىقتى تانىر ەدى . — بىىل قىس قاتتى بولماسا قايتىسىن ، — دەيتىن بىرەۋ ، گراندە قارتىڭ تەرى قولعا بىن كىيىپ العان ەكەن ، تەگى ءجۇزىمدى جىيا باستاعانىمىز تەرىس بولماس . قارتىڭ تاقىتاي دەگەندە ماپالاپ الپ جاتىر ، زايىرى ، بىىل شاراپ

كول-كوسىر بولادى-اۋ . گرانده مىرزا تەگىنىنەن ەت ، بول-
كا ساتىپ الپ كورمەگەن . ونىڭ جەرىن مايعا الۇشلار-
اق جۇما ساينىن ازىق-تۇلىك دەگەنىڭدى تۈبە قىلىپ ءۇيىپ
اكەپ تاستايتىن : ءتۇرلى تاۋىق ، جۇمىرتقا ، سارى ماي
مەن ءبيداي—ءبارى بار ، جەر ماينىن ولار وسىلاي وتەيتىن .
ول ەكى بىردەي تىسىرمەنىن مايلاپ تاستادى ، مايلاپ الۇشى
ماي اقسىن بەرۋدىڭ سىرتىندا نەداۋىر قوماقتى ءبيداينى
تارتىپ ، كەبەگىن كەبەكتەي ، ۇنىن ۇنداي اپارىپ بەرە-
تىن . ونىڭ جار دەگەندە جالعىز ايەل كۇتۇشىسى —
ەڭسەگەي بويلى ناي بايىشە بارشىنداپ قالعاننا قاراماس-
تان ، سەنبى كۈندەرى ونىڭ ۇيىنە توقاش پىسىرىپ بەرىپ
قىزىل تاناۋ بولاتىن . گرانده مىرزا كوگونىس ەگۈشىلەر-
مىس كەلىسكەن كەلىسىمى بويىنشا سەمىياسىن كوگونىسپەن
قامداتىپ تۇردى . جەمىس-جىدەك دەگەندى ايتىپ سۇراما ،
ونىڭ ءوز ءونىمى وزىنە اسىپ-توگىلىپ جاتىر ، بازارعا
اپارىپ سالسا دا مۇرتى ويىلماستاي . ونىڭ وتىنىنا دەيىن
دايىن ەدى ، اتىز جىيەگىندەگى شارباقتاردان نەمەسە ءشەرى
باستاعان قۇاعاشتان بۇتالاتىن . ونى دا جالشىلار جاراماسقا-
تانىپ ءجۇرىپ ، جاعا سالۋعا داپ-دايىن عىپ قوراعا جىيىپ
تاستايتىن . ول ءۇيدىڭ شەيىنىن جۇرتتىڭ بار بىلەتىنى
— تىلەۋ توقاش ، ايەلى مەن قىزىنىڭ كويلەگى ، شىركەۋ-
دىڭ ورىندىعى مەن بالاۋىز شامنىڭ ماي اقسىسى ، ەڭسەگەي